

A disszertáció fókuszában a kisgyermekkorú kognitív fejlődés háttérmechanizmusainak egyik alapkérdése áll, miszerint a megismerési funkciók alakulása egy **következtetésekre lehetőséget adó értelmezési séma-rendszer (ún. generatív modellek)** mentén zajlik-e.

A szerző elsődleges kutatási területén fontos empirikus adalékok demonstrálják, hogy a gyermekek számára a megismerés szempontjából alapvető fontosságúnak vélt következtetési-értelmezési kereteket elsősorban a **társas környezet aktiválja és közvetíti**. Önmagában is fontos többletet jelent, hogy a tárgyak közvetlen megfigyelése helyett/mellett az azokon végzett cselekvések megfigyelése is a tanulás alapját képezi. Ugyanakkor a társak viselkedése nem csak pusztán automatikusan követhető mintaként szolgál, hiszen a megfigyelő saját értelmezési sémáján átszűrve, már csak a **hatékony célelérő aktusokat veszi át** a modelltől. Ráadásul – miként arra a szerző többször is felhívja a figyelmet – az utánzásnak kulcsfontosságú részét képezi a másik személy tudásátadási, **tanítási szándékának**, tanító kommunikációjának felismerése is. A **'természetes pedagógia'** fogalmával világítja meg a disszertáció, hogy ebben a folyamatban a demonstráló, tanító szándék lényegében feleslegessé teszi és egyúttal felfüggeszti a megfigyelőben az addig elsődleges értelmezési mechanizmust, a konkrét viselkedés célelérési hatékonyság mentén történő minősítését és átadja a helyét a kommunikációs szándékkal bemutatott újszerű, relevánsnak vélt cselekvés utánzásának (**relevancia vezérelt szelektív emuláció**).

A **'naív pszichológia'** a társas világban történő kompetens eligazodás fejlődésének útja. A szerző kísérleti eredményei jól demonstrálják miként formálódik át a második életévre az addig **tárgyközpontú tanulás** dominanciája egy **személyközpontú tanulással** kiegészült komplementer mechanizmussá. Míg az egyévesek esetén egy modellnek a tárgyakra irányuló érzelmi reakcióit a gyerekek tulajdonképpen maguknak a tárgyaknak a minősítéseként használják fel, addig másfél éves kortól már a megfigyelt személy preferenciájaként is lecsapódhat ugyanez a reakció, amikor a tanítói szándék hiányzik magából a helyzetből – ezzel pedig képessé válnak a két pozíció, a **másoktól**, illetve a **másokról** tanulás elkülönítésére a gyerekek.

A szerző érvelése és empirikus adatai szerint a tárgyakra vonatkozó információk személyhez kapcsolásaként egyre jobban körvonalazódni tud a **társra vonatkozó tudás**, ami pedig tovább bővülve a vélekedések személyhez kötésével már a mentális tartalmak elkülönítési képessége irányába mutat. A **tudatelmélet** jelentőségét ebben a kontextusban az adja, hogy a társak perspektívájának monitorozása, valamint a tudásbázisuk szempontjából történő minősítése egyúttal **gyors és hatékony információ szerzést és tanulást** tesz lehetővé – akár már kisiskolás kortól.

A szerző külön kutatási vonalat is bemutat az emlékezeti aspektusok vizsgálatára. Következtetése szerint kétéves korra az egyedi, megkülönböztetett **epizodikus emlékek megformálása még hiányzik**, hiszen a kétéves gyerekek késleltetett előhíváskor, megváltoztatott kontextusban rugalmatlanul használják az eredetileg tanult cselekvést. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy egyszeri esemény előfordulások alapján is **általánosított eseményváz** körvonalazódik a hosszútávú memória számára. A memória hatások kapcsán a **kulturálisan megosztott tudás** ('naív szociológia'), illetve az ahhoz való hozzáférés témájában rámutat a szerző a **felidézési stratégiák** életkori változására – ez érvelése szerint például tetten érhető az óvodáskorúak szövegek szó szerinti emlékezeti

főlényében, ami majd csak az írás-olvasás technikájának elsajátításával, a „kihelyezett emlékezeti anyaghoz” való hozzáféréssel szorul háttérbe.

A bírálóbizottság összességében Király Ildikó tudományos tevékenysége, eredményei és a disszertáció védeése alapján az MTA doktora cím odaítélését támogatja.